

LEOPOLDON

3/2020

DNES

...čo nám vzala a čo dala...

9177133914290081 20003

Rozlúčka so školským rokom

Tohtoročný záver školského roka bol veľmi nezvyčajný. V dôsledku mimoriadnych opatrení súvisajúcich s koronakrízou sa deti do školy vrátili len na pár dní, aj to nie všetky. Do školských lavíc sa vracali len pozvoľna, za bezpečnostných opatrení – do budovy školy okrem detí nemal nikto iný prístup, museli do školy vstupovať s bezpečnostným odstupom a vydezinfikovať si ruky, ak to bolo možné, vyučovalo sa najmä vonku, aby boli deti len v malíčkých kolektívoch. Umožnili to aktualizované opatrenia hygienikov a vlády v čase, keď počet nových chorých bol dlhodobejšie nízky. Svoje vysvedčenia si do školy prišli vziať najmä prváci, ale so školou sa rozlúčili aj končiaci žiaci. Na rozlúčku so základnou školou nám zamávali do objektívu a my im želáme, aby svoju novú školskú púť na stredných školách začali v septembri zdraví a aby sa do leopodovskej školy spokojní, dobre naladení a v plnom zdraví vrátili všetci jej žiaci aj personál.

To isté želáme aj žiakom a učiteľkám v materskej škole, ktoré pre svojich malých absolventov nachystali rozlúčkové stretnutie v stredu 15. júla.

Hygienici sa obávajú letnej sezóny a 2. vlny ochorenia, ktorú asi spôsobí návrat dovolenkárov do krajiny. Veríme však, že so zodpovedným prístupom nárast prípadov nebude veľký a budeme môcť zakúšať relatívne štandardný život bez výrazných obmedzení.

(jh)

Prečo platíme toľko za odpady? A koľko budeme platiť v budúcnosti?

Desatoro + 1 k navýšovaniu odpadov

V tomto roku sme všetci výrazne pocítili navýšenie poplatkov za smeti. Rozhodovanie o tomto kroku nebolo ľahké. Odpadková realita je horúcou témou nielen pre vedenie mesta, no mala by sa stať dôležitou témou aj v domácnostiach v našom meste. Nie však iba kvôli výške poplatkov za smeti, ale predovšetkým kvôli množstvám odpadu, ktoré denne produkuje.

Skoro všetci sme už obdržali rozhodnutie/výmer, z ktorého je zrejmé, že za smeti platíme viac. Prečo? Ponúkame vám analýzu vývoja poplatkov a množstva odpadov za uplynulé roky.

1. S množstvom odpadu narastá cena za uloženie odpadu na skládku a manipuláciu s ním

V roku 2019 každý obyvateľ Leopoldova vyprodukoval v priemere 523 kg odpadu (kom. odpad, drobný stavebný odpad, veľkoobjemný odpad). Množstvo odpadov na obyvateľa v Slovenskej republike každoročne narastá v priemere asi o 8 %. Leopoldov nie je výnimkou. Množstvo odpadov narastá aj napriek zvýšeným iniciatívam v oblasti separovania, kompostovania a zvyšovania odpadovej gramotnosti. Bez ohľadu na uvedené aktivity produkujeme každoročne viac odpadov. Od roku 2010, teda v priebehu desiatich rokov, sa v Trnavskom kraji zvýšilo množstvo odpadu, ktorý vyprodukuje každý občan za rok, o 100 kg (údaje Štatistického úradu SR). S množstvom odpadu narastá priamoúmerne aj cena za manipuláciu s odpadom a cena za jeho skládkovanie. Cena za manipuláciu a odvoz odpadu predstavuje vyššie náklady ako skládkovanie. V roku 2019 Mesto Leopoldov zaplatilo viac ako 80 000 eur za skládkovanie odpadu a takmer 160 000 eur za manipuláciu a odvoz odpadu.

2. Miera separovania odpadu ovplyvňuje cenu skládkovania

Suma, ktorú obce po novom zaplatia za skládkovanie zmesového odpadu (tzv. poplatok obci), bude závisieť od úrovne jeho vytriedenia. To znamená, že čím viac odpadu vytriedime, tým vyššia bude miera separovania a tým nižší bude poplatok obci za skládkovanie odpadu (poplatok obci je poplatok, ktorý platí mesto za skládkovanie

odpadu a túto sumu určuje zákon). Miera separovania odpadu v Leopoldove je veľmi nízka. Predstavuje síce hodnotu 62,54 % za rok 2018 a 51,43 % za rok 2019, ale tomuto číslu výrazne napomáha skutočnosť, že v našom katastri sa nachádza kovošrot (do ktorého nosia ťažké odpady aj obyvatelia iných obcí). Ak by sme v Leopoldove nemali kovošrot, boli by sme na hodnote miery separovania za rok 2019 iba 15,29 %. Čo to znamená?

V roku 2019 sme vyprodukovali 1 506,10 t zmesového komunálneho odpadu a objemného odpadu. Keďže v r. 2018 bola miera separovania vo výške 62,54 %, poplatok za uloženie odpadov na skládku v r. 2019 (7,- eur/t - stanovuje zákon) bol 10 110,82 eur. Ak by sme nemali na našom území kovošrot, miera vyseparovania by bola na úrovni 23,36 % a poplatok za uloženie odpadov by bol vo výške 10,- eur/t, teda 15 061,- eur, čo je o 4 940,18 eur viac.

Pri výpočte poplatku za uloženie v roku 2020 budeme vychádzať z množstva odpadu za rok 2019. Keďže za r. 2019 je miera separovania 51,43 %, poplatok obci za uloženie odpadov na rok 2020 bude vo výške 16 567,10 eur (1 506,10 t x 11,- eur/t; ak by sme dosiahli mieru separovania ako v r. 2018, bolo by to 8,- EUR/t, t. j. o 6 456,28 viac ako v r. 2019). Ak by sme na našom území nemali kovošrot, miera separovania by bola vo výške 15,29 %, poplatok za uloženie odpadov by bol vo výške 24,- EUR/t, čo pri vyprodukovanom množstve odpadu predstavuje 36 146,40 eur (**rozdiel 19 579,30 eur**).

A ako to bude v roku 2021? Všetko závisí od množstva vyseparovaného odpadu... Na výpočet použijeme množstvo odpadu z r. 2019, t. j. 1 506,10 t zmesového komunálneho odpadu a objemného odpadu:

Úroveň vytriedenia komunálneho odpadu x [%]	Sadzba za príslušný rok v eurách . t ⁻¹			Sadzba poplatku v EUR
	2019	2020	2021 a nasledujúce roky	
$x \leq 10$	17	26	33	49 701,30
$10 < x \leq 20$	12	24	30	45 183,00
$20 < x \leq 30$	10	22	27	40 664,70
$30 < x \leq 40$	8	13	22	33 134,20
$40 < x \leq 50$	7	12	18	27 109,80
$50 < x \leq 60$	7	11	15	22 591,50
$x > 60$	7	8	11	16 567,10

3. Poplatky za odpady musia zohľadňovať skutočné náklady na činnosti s nimi

Úlohou mesta je zabezpečiť nakladanie s odpadmi na území mesta, t. j. zber, prepravu, separovanie, vykazovanie, jeho zhodnotenie či zneškodnenie. Zároveň je určené, že náklady na odpadové hospodárstvo v meste sa hradia z poplatku. Celkové náklady na odpadové hospodárstvo netvoria len náklady na nakladanie s odpadom zo zberných nádob, ale i nakladanie s odpadom zo zberného dvora, náklady na zber nebezpečného odpadu a na zhodnotenie biologicky rozložiteľného komunálneho odpadu (BRKO).

Poplatok za komunálny odpad zahŕňa časť nákladov, ktoré boli vynaložené na odpadové hospodárstvo. Každoročným navyšovaním množstva odpadov, zmenou legislatívy a zvyšovaním cien narastá rozdiel skutočných nákladov a výnosu z poplatku za komunál-

ny odpad od občanov a mesto už roky dotuje činnosti súvisiace s nakladaním s odpadom. Tento stav nie je udržateľný a ani správny.

4. Do množstva vyprodukovaného odpadu sa zahŕňa aj odpad zo zberného dvora

Pre jednoduchosť budeme vychádzať z veľkostne priemernej 4-člennej rodiny v Leopoldove. Takáto rodina podľa údajov o odpadoch vyprodukuje ročne viac ako dve tony odpadu (2 100 kg). Je potrebné poznamenať, že do tohto množstva nie je zahrnutý odpad, ktorý je vyseparovaný, teda nepatria sem už plasty, papier, sklo, nebezpečný odpad, tetrapaky a kovy, ktoré už rodina vyseparovala. 2100 kg sa teda vzťahuje iba na komunálny nevytriediteľný odpad z domácností, ktorý je v dvojtyždňových intervaloch vyvázaný od bytových a rodinných domov a zo zberného dvora. Štvorčlenná rodina má teda za ročný poplatok ($4 \times 40,07$ eura = mesačne asi 12 eur) nárok na jednu 120 l nádobu, ktorá sa vyvezie ročne 26-krát a odovzdanie nadrozmerného odpadu a drobného stavebného odpadu v zbernom dvore. Často počujeme argument, že pri aktuálnej výške poplatku si občan zabezpečí odvoz sám jeho vývozom do zberného dvora v mylnej predstave, že je to zdarma. Poplatky za nakladanie s odpadom zo zberného dvora sa však započítali do poplatku občana za komunálny odpad. Práve prostredníctvom zberného dvora dochádza k enormnému navyšovaniu ton odpadov v priemere na obyvateľa Leopoldova.

5. Ak mesto platí za odpady, nemá peniaze na rozvoj

Aj miestny poplatok za odpady má svoju maximálnu výšku. Platí teda, že aj po vyrúbení poplatku za odpad v plnej výške stanovenej zákonom môže ešte každoročne dochádzať k nepokrytiu nákladov na činnosti s odpadmi. V Leopoldove je to už teraz tak, a to aj napriek súčasnemu navýšeniu poplatkov za odpady. To znamená, že ani po súčasnom navýšení výnos poplatku nepokryje náklady, ktoré mesto vynaloží na manipuláciu s odpadmi. Mesto ich preto musí platiť z iných zdrojov. O to viac sa potom ukracuje financovanie ďalších oblastí, napr. infraštruktúra, životné prostredie či vzdelávanie, kultúra, šport, starostlivosť o seniorov.

6. Ako mesto informuje o poplatkoch?

Mesto čelí vlne kritiky za zvýšenie poplatkov. Niektorí občania kritizujú výšku poplatku, iní sa sťažujú na to, že neboli informovaní včas, aby sa pripravili na navýšenie. Kedy sa môže občan o výške poplatku dozvedieť viac, prípadne kedy môže zasiahnuť do diskusie v procese schvaľovania? Všeobecné záväzné nariadenie (VZN) o poplatku za odpady sa mení v roku, ktorý predchádza tomu, v ktorom začne zmena platiť. V našom meste sa o navýšení poplatku rokovalo v decembri 2019. Tento proces je zákonom stanovený a každý návrh nového VZN môže občan 15 dní pred konaním mestského zastupiteľstva (MZ) nájsť na webovej stránke či na úradnej tabuli mesta. Zverejnenie je povinné preto, aby bol občan informovaný a mohol podať v stanovenej lehote námietku, prísť na zasadanie MZ, kde môže namietkať pripomienkou, návrhom či podnetom, ktorým sa potom MZ zaoberá. To je prvý krok, ktorý robí mesto s cieľom umožniť diskusiu a informovať občanov. Druhým krokom je samotné MZ, kde sa dokumenty môžu schváliť v navrhovanom alebo pozmenenom rozsahu. Keď je dokument schválený, ďalšou zákonnou povinnosťou mesta je jeho opakované zverejnenie v už schválenej podobe. To je už tretí moment, keď dochádza k informovaniu občana o zmene poplatku. Keďže vedenie v uplynulom roku rozhodlo o výraznejšom navýšení poplatku za odpady, informovali sme vás o tejto skutočnosti aj v časopise Leopoldov, ktorý je voľne dostupný v

obchodných sieťach a stánkoch v Leopoldove a miestny časopis je zverejňovaný aj v elektronickej podobe (pdf) na webovej stránke mesta. Napokon vedenie zvolilo aj spôsob osobnej prezentácie s možnosťou vysvetlenia priamo od primátorky, poslancov a zamestnancov na verejnom zhromaždení, ktoré sa konalo koncom februára 2020. Mesto teda nepodcenilo uvedený stav a využilo všetky oficiálne a dostupné spôsoby na informovanie obyvateľov o navýšovaní poplatku za odpady.

7. Čo robiť, aby poplatky boli spravodlivé?

Veľké množstvá odpadov, ktoré sú vyvážené na skládky, by mali byť motiváciou k disciplíne nielen pre občanov, ale predstavujú nové výzvy aj pre mesto. Tu nájdeme odpoveď na otázku kto má za odpady platiť, koľko a akou formou. Zákon hovorí jasne, že poplatok za odpady sa rozpočítava pomerne medzi jeho producentov – občanov. Úlohou mesta je ale nastavovať funkčné a spravodlivé systémy zberu, spracovania a skládkovania a zároveň by malo tieto systémy efektívne aplikovať v praxi, učiť, informovať a motivovať občanov k ich správne použitiu a hľadať možnosti úspor a zefektívňovať procesy.

Odpadové témy sú čoraz častejšie a vážnejšie nielen z dôvodu narastania množstiev odpadu, ale predovšetkým z toho dôvodu, že táto téma bola roky treťoradá. Občania sú prekvapení z poplatkov a samosprávy musia reagovať na ich nespokojnosť a popritom riešiť ich množstvá a ekonomické nakladanie s nimi.

Leopoldov sa touto otázkou zaoberá zodpovedne už od roku 2016, keď sme začali s prípravou podkladov a analýz pre spustenie domáceho kompostovania. Výsledkom bolo nastavenie projektu na domáce kompostovanie, ktorý sme predložili v roku 2017 a o rok neskôr sme aj boli finančne podporení. Zavádzanie domáceho kompostovania bol úžasný krok k možnosti znižovania množstiev odpadu. Prostredníctvom kompostérov máme ambíciu v spolupráci s vami znížiť množstvo komunálneho odpadu na polovicu, lebo práve 60 % obsahu nádob na komunálny odpad (KO) tvorí biologicky rozložiteľný KO, ktorý patrí práve do kompostéra.

Druhým pokusom na získanie financií bol projekt na vybudovanie malej kompostárne. Tu sme prostredníctvom strojového vybavenia chceli vytvárať kompost z biologicky rozložiteľného odpadu (BRKO), ktorý odovzdávate do zberného dvora z dvorov a záhrad, alebo mesto z verejnej zelene.

A napokon najväčšou výzvou je pre mesto zavedenie spravodlivého zberu odpadu. Súčasný spôsob účtovania poplatku je legislatívne ošetreňý, avšak jeho veľkou nevýhodou je to, že neodmeňuje tých, ktorí tvoria minimum odpadu a zaslúžili by si nižšie poplatky za odpad. Občania, ktorí tvoria väčšie množstvo odpadu, platia rovnako ako tí, ktorí tvoria menej odpadu. Všetci platíme rovnakú stanovenú sumu za rok na občana bez ohľadu na to, koľko odpadu vytvoríme. Stráca sa tak finančná motivácia vytvárať menej odpadu s cieľom znížiť poplatky za odpad. Samozrejme, menej odpadu by sme sa mali usilovať vyprodukovať najmä z iných dôvodov (snaha ochrániť životné prostredie, znižovať znečisťovanie Zeme...).

V súčasnosti rokujeme s poskytovateľmi systému čipovania, aby sme našli a zvolili pre Leopoldov vhodný, pre občana spravodlivý, finančne vyvážený a nenáročný spôsob. Samozrejme, zavedením čipovania a akejsi spravodlivosti v odpadoch nastane zmena aj v súvislosti so zberným dvorom, kde budeme odpady vážiť a evidovať. Novým systémom evidencie tak dospejeme k pravidelným informáciám o odpadoch v jednotlivých domácnostiach, ich množstve, separovaní... Z dôvodu prísne nastavenej legislatívy je však tento proces finančne náročnejší, na čo plánujeme využiť i možnosti eurofondov.

8. Aby sme poznali náš odpad, urobili sme analýzu odpadov

Keď prijímame vaše reakcie v súvislosti s navýšením poplatku za odpady, stretávame sa s vyjadreniami, že všetci separujeme. Pozrime sa na hodnoty, ktoré sme získali pri analýze odpadov v roku 2019. Tie boli zistené ešte pred rozdávaním domácich kompostérov, avšak teraz sa zamerajme na hodnoty separantov s výnimkou BRKO (biologicky rozložiteľného odpadu).

Opak je teda pravdou. Inak povedané – s odvolaním na analýzu vieme, že v nádobách na komunálny odpad je takmer 90 % odpadu, ktorý by mohol byť vyseparovaný!

Poznamenajme ešte, že odpad v nádobách na komunálny odpad by mal byť už ten naozaj nevytriediteľný: teda bez biologicky rozložiteľného komunálneho odpadu, drobného stavebného odpadu, plastov, papiera, skla, kovov atď., pretože všetky tieto zložky vieme odčleniť a kompostovať, vložiť do nádoby na papier alebo do igelitového vreca na zber plastov či odnieť do zberných kontajnerov na zvyšné druhy odpadov.

Z výsledkov analýzy odpadov v Leopoldove však vieme, že skutočné množstvo nevytriediteľného odpadu v nádobe predstavuje iba 11 % z celkovej hmotnosti vyvázaného obsahu nádob.

9. Čo sa zmení, keď budeme kompostovať? Je kompostovanie dôležité?

Napriek tomu, že sme občanom prideliť kompostéry, odpadom zo záhrad vhodným na kompostovanie zvyknú pred avizovaným vývozom doplniť nádobu určenú na komunálny odpad. Niekedy je to viac ako polovica objemu a hmotnosti nádoby. Pritom napr. kamene môžeme vysypať hocikde v prírode a zelený odpad zadarmo skompostovať. Zbytočne navyšujeme množstvo odpadu, za ktorý zbytočne platíme, pretože platíme nie za nádobu, ale za hmotnosť odpadu, ktorý z mesta vyvezieme.

Objemová hmotnosť BRKO predstavuje hodnotu cca 300 kg na m³. Toto číslo bolo pre nás veľmi podstatné, keď sme začali s analýzou odpadov. Vyjadrim ho v príklade 4-člennej rodiny, ktorá má nárok na 3000 l odpadu ročne, teda jednu 120 l nádobu na dva týždne. Ak do tejto nádoby vkladáte biologicky rozložiteľné odpady dva týždne (kuchyn-

ské alebo záhradné), rýchlo využijete jej objem a zároveň dosiahnete i jej nosnosť cca 30 kg. Zvyšný odpad, ktorý do nej skutočne patrí a pri dobrom separovaní by zvyčajne nemal presiahnuť L objemu nádoby a 1/10 jej hmotnosti, potom neprírodzene zmiešavame a „zatažujeme“ odpadom, ktorý vieme zadarmo a dobre zneškodniť v kompostéri. Jednoducho povedané, ak nebudeme kompostovať všetko, čo je vhodné na kompostovanie, neznižíme množstvo odpadu. Naopak, navyšovaním váhy odpadu separantmi strácame úspory hneď dvakrát. Prvý raz, keď týmto prístupom znižujeme mieru separovania, v dôsledku čoho budú externým prostredím stanovené poplatky narastať, a druhý, keď zvyšujeme hmotnosť odpadov, čím zasa navyšujeme i celkovú produkciu odpadu.

10. Naše odpady sú všade – odpadová turistika

Napriek uvedenej štatistike prepočítanej na obyvateľa či mesto ešte stále žijeme v dobe, keď mnohí z nás majú potrebu riešiť odpadový turizmus a dobrodružstvo pri „vláčení“ odpadu do extravilánu, na cintorín, do kríkov, jarkov, priekop, vodných plôch. Zabúdajú však na to, že aj tieto odpady musíme zbierať a likvidovať – platiť za ne. A ešte viac ako napr. za odpad odovzdaný v zberni. V roku 2019 sme zrušili jednu nelegálnu skládku v objeme asi 400 m³ pri novej hasičskej zbrojnici – na toto miesto občania vozili suť bez súhlasu a triedenia. Od cesty vedúcej na Prechodné sme vyviezli dva kontajnery s objemom 5m³ komunálneho odpadu (nový odpad v takom istom množstve tam už občania stihli vyviezť znova). Na konci roka sme upratali nelegálnu skládku pri cintoríne. Išlo o suť, komunálny aj biologický odpad zmiešaný elektroodpadom. Z ciest na štrkovku sme odpratali dva sudy horiaceho motorového oleja. Z katastra mesta sme počas roka odpratali 3 TV, 1 vysavač, 2 chladničky, 1 mikrovlnnú rúru, 2 sporáky, 3 prívesné vozíky pneumatík, nábytok, sedadlá z 5 automobilov, 4 predné nárazníky a dvere z osobných automobilov, 2 bicykle, autobatérie. Na konci roka sme upratali priestor pri vodnej ploche pri železničnej stanici, odkiaľ sme vyviezli 3,5 kontajnera rôzneho komunálneho

odpadu. Raz za týždeň upratujeme stojiská pri bytových domoch, aby sme odvážali odpad, ktorý mal byť odvezený napr. do zberného dvora, pretože sa nezmestil do nádoby. Občania pravidelne plnia komunálnym odpadom veľkokapacitné kontajnery na cintoríne či v meste, ktoré sú určené na krátkodobé uloženie pre odvoz mestskej zelene. Všetko sú to úkony a náklady navyše. Odpad, ktorý neskončí v smetnej nádobe alebo v zbernom dvore, nás stojí ešte viac. Stojí nás zvýšené náklady na manipuláciu a čas, ktorý by sme namiesto upratovania venovali inej činnosti.

Kvôli odpadovej turistike sme zaviedli prísnejšie pravidlá aj v mestskej zberni. Jedným z nich je preukázanie sa obyvateľa, ktorý chce v zberni odložiť odpad, občianskym preukazom. Chceme tým doceliť, aby Leopoldovčania nemuseli platiť za odpad, ktorý sem dovezú. Neleopoldovčania zo susedných obcí alebo miest. Každé opatrenie má svoj zmysel a trochu sme zostali zaskočení, keď sme zistili, že niektorých pobúrila aj táto „novinka“ s cieľom strážiť naše „odpadové“ peniaze.

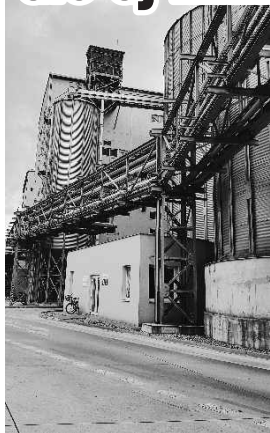
10+1. Cena za odpad ešte raz

Či už je výška poplatku pre niekoho príliš vysoká a pre niekoho prijateľná, zohľadňuje množstvo výdavkov, ktoré je potrebné na nakladanie s odpadmi vynaložiť. Na jednu osobu je výška poplatku 3,40 eura na mesiac. Nakladanie s odpadmi je rovnaká služba pre občanov ako dodávka elektrickej energie, plynu, vody, kanalizácia či mobilné telefóny, televízia. Mesto túto službu občanom len dodáva a pritom samo na ňu (za občanov) dopláca a doplácať bude aj v budúcnosti.

Do výpočtu výšky poplatku vstupujú aj premenné, ktoré nevieme ovplyvniť, preto sa nedá s absolútnou istotou povedať, že keď sa budeme snažiť vytvárať čo najmenej odpadu a riadne ho separovať, bude sa poplatok znižovať. V každom prípade máme spoločný cieľ a spoločne sa môžeme o to pokúsiť. Každý z nás však musí začať od seba, pretože za to, koľko vyprodukuje odpadu, ako ho (zadarmo) vyseparujeme a za koľko zostatkového odpadu vloženého do nádob na KO zaplatíme, rozhodujeme naozaj len my sami – tvorcovia odpadu.

Kristína Bajtalová, Terézia Kavuliaková a jh

Enviral: Chcú rozširovať výrobu, ale aj minimalizovať vplyvy na okolie

V týchto týždňoch najmä medzi poľnohospodármi a zástupcami environmentálnych združení akosi viac rezonovala otázka pestovania repky olejnej na našich poliach. Ako pripomenul vo viacerých vyjadreniach predseda Slovenskej poľnohospodárskej a potravinárskej komory Emil Macho, výmery repky olejnej predstavujú z celkovej výmery ornej pôdy okolo 7 – 8% (osevné postupy odporúčajú 13 – 15%), čo je oveľa menej ako v susednom Česku a iných krajinách. Repka možno viac bije do očí aj preto, že v čase kvitnutia je na poliach výrazná farebnosťou, takže upútava pozornosť. Problémom pestovania tejto komodity je najmä jej sústredovanie na veľkých plochách parciel, čo je jeden z problémov rastlinnej výroby ako celku. Jedným z dôležitých spracovateľov repky (aj kukurice) je aj jedna zo spoloč-

ností v katastri nášho mesta, ktorá nedávno prezentovala svoje aktivity a zámery. V prezentácii pripomenuli, že pestovanie repky je spojené s mnohými mýtmi, a o nich treba hlavne hovoriť. Kľúčová téma produkcie celého závodu je spojená s obnoviteľnými zdrojmi energie, ale i s tematikou bezodpadového hospodárstva. Plánujú rozširovať výrobu, no zároveň chcú minimalizovať vplyvy na okolité prostredie.

Leopoldovské závody sú súčasťou koncernu Envien Group. Tá má 11 spoločností v šiestich štátoch, pričom na Slovensku sídli práve v Leopoldove. Envien u nás zahŕňa tri závody: spoločnosť Enviral, ktorá spracúva kukuricu a hlavným produktom je bioetanol a vedľajším kukuričný olej, spoločnosť Meroco, spracúvajúca rastlinné oleje na bionaftu a produkuje napríklad glycerín, a spoločnosť Poľnoservis spracúva repku olejnú a produkuje repkový olej a repkový šrot ako vedľajší produkt. Dôležité je teda spracúvanie suroviny predovšetkým z domácich (poľnohospodárskych) zdrojov a využitie produkcie ako prídavku bioložky do palív. Časť produkcie sa vracia aj do poľnohospodárstva vo forme krmovín. V minulosti sa s produkciou v tomto závode spájali aj ponosy obyvateľov Leopoldova a okolitých lokalít na zápach najmä v lokalite v blízkosti závodu, ako je napríklad železničná stanica. *„Tento problematike venujeme permanentnú pozornosť. Už od prvotného zámeru, keď sme vyberali typ technológie, bolo dôležité, aby bola bezodpadová a kládli sme dôraz aby mala minimálny vplyv a dosah na obyvateľstvo, najmä Leopoldovčanov. Sme v kontakte so samosprávou, a snažíme sa naše procesy zlepšovať. No každá biotechnologická výroba je spojená s vplyvmi na život obyvateľov, to je prirodzené. Nepodceňujeme pripomienky obyvateľov a snažíme sa ich včas a správne riešiť,“* hovorí generálny riaditeľ koncernu Envien Group Peter Kostík.

Z aktivít, ktorými sa prezentovali, pripomeňme komunitné projekty s názvami Aj kvapka oleja sa ráta a Prilej olej, ktorých podstatou je aj využitie použitého kuchynského oleja na ďalšie spracovanie. V 118 mestách a obciach na 212 čerpacích staniciach zbierajú použitý kuchynský olej. Pilotný projekt spustil Slovaft a od roku 2015 na ňom spolupracuje leopoldovská spoločnosť Meroco. Použitý kuchynský olej sa dá ďalej využiť a po spracovaní je súčasťou biopalivovej zložky do pohonných hmôt. Aj preto by sme nemali použitý kuchynský olej vyhadzovať alebo vylievat do kanalizácie, ale zberať do vhodných nádob a odovzdať ho na čerpacej stanici Slovaft, kde vám ho bezplatne prevezmú. V Leopoldove je však aj ďalšia možnosť: väčší objem zberu použitého kuchynského oleja má za ambíciu projekt Prilej olej. Za jeden liter použitého oleja dostanete liter octu. Za 6 litrov použitého kuchynského oleja dostanete liter slnečnicového oleja. Projekt sa už začal v Leopoldove a postupne ho bude firma rozširovať aj do ďalších obcí v okolí Hlohovca a Trnavy. V našom meste sa dá do tejto komunitnej akcie zapojiť na vrátnici jednotlivých závodov podniku alebo priamo v meste po zverejnení času zberu oleja.

Súčasnými národnými (teda slovenskými) výskumami spoločnosti Envien Group sú projekty Nofoil, CamelGreen a BiocatBioraf. Prínosom prvého projektu je nahradenie oleja z potravinárskej olejiny získanej olejom z nepotravinárskej plodiny s vhodnou kvalitou na výrobu bionafty. Projekt sa zameriava na zlepšenie kvality oleja z nepotravinárskych plodín ako je ľanovník siaty, určený pre produkciu biopalív alebo biologicky odbúrateľných mazív. Na tomto projekte spolupracujú s viacerými vysokoškolskými pracoviskami, ale aj s NPPC – Výskumným ústavom rastlinnej výroby v Piešťanoch. Druhý projekt CamelGreen má za úlohu vyvinúť efektívnu technológiu na pestovanie ľanovníka siateho a následnú výrobu oleja ako suroviny na výrobu pokročilých biozložiek palív. Tretí projekt má za úlohu prípravu biokatalyzátorov z priemyselných a vedľajších produktov a ich opakované využitie v biorafinériách. Na tomto projekte okrem iných spolupracujú aj s Fakultou chemickej a potravinárskej technológie STU v Bratislave.

„Chceme rozširovať a zefektívňovať existujúce kapacity v Leopoldove. V schvaľovacom procese je zámer rozšírenia výroby, aj pokiaľ ide o produkciu bionafty aj rastlinného oleja a realizácia novej investície. To sú krátkodobé investície. Z pohľadu ďalšieho horizontu chceme využiť príležitosti, ktoré dáva legislatívny rozvoj a posun v oblasti biopalív. Je to pokročilá generácia biopalív, ich výroba z iných ako klasických poľnohospodárskych plodín, teda i z odpadov. My aj dnes spracúvame nie malé množstvá použitého kuchynského oleja pri výrobe bionafty. Keďže Slovensko má na budúci rok v legislatíve stanovené podiely pokročilých biopalív, chceme pristúpiť aj k ich produkcii. Mali by byť ich zdrojom odpadové suroviny a odpady z rôznych produkcií,“ povedal Peter Kostík. V súčasnosti pripravuje Enviral projekt intenzifikácie výroby repkového oleja a biodieslu, ktorému sa bude vyjadrovať aj leopoldovská samospráva. V tejto fáze študuje a v spolupráci s odborníkmi analyzuje dokumentáciu zámeru a o stanovisku mesta budeme čitateľov informovať.

(maju); foto: cig

Pavlovi Gojdičovi odhalili pamätnú tabuľu

Dve výročia v súvislosti s kňazom a biskupom Pavlom Gojdičom si pripomenuli veriaci gréckokatolíckej cirkvi v Leopoldove. Prvá súvisela s tzv. Prešovským soborom, ktorým sa pred 70 rokmi (v roku 1950) na osemnásť rokov rozpustila gréckokatolícka cirkev a jej veriaci sa stali pravoslávni. Druhé výročie súvisí s úmrtím Pavla Gojdiča, ktorý zomrel v leopoldovskej väznici v júli v roku 1960 a na väzenskom cintoríne ho aj pochovali. Obe výročia si pripomenuli zástupcovia náboženských spoločností, ale aj zástupcovia štátu a Trnavskej univerzity.

Prešovský sobor sa uskutočnil 28. apríla 1950 a narazil na odpor predstaviteľov gréckokatolíckej cirkvi, ktorí s transformáciou nesúhlasili. Štátna moc proti nim zakročila a mnohí z nich sa dostali aj do väzenia. Medzi nimi bol aj vtedajší biskup Pavol Gojdič. Jeho meno bolo ešte z čias druhej svetovej vojny synonymom obrancu prenasledovaných vtedajším štátom, a to najmä židov. Za to získal po mnohých desaťro-

čiach in memoriam prestížny titul udeľovaný záchrancom Židov - Spravodlivý medzi národmi. Iróniou vtedajšej doby bolo, že napriek tomu bol v roku 1950 súdený s tými, ktorí boli reprezentantmi režimu vojnového štátu.

Biskup Pavol Gojdič si však napriek všetkému vyslúžil úctu nielen u veriacich a bol predstaviteľom statočnosti, odvahy a porozumenia medzi kresťanmi a židmi. Aj tieto slová odznegli na stretnutí pred leopoldovskou väznicou, na mieste, kde sa v lete stretávajú najmä predstavitelia Konfederácie politických väzňov. Jedna pamätná tabuľa venovaná pamiatke biskupa Pavla Gojdiča sa nachádza vo vnútri väznice (nie je bežne prístupná verejnosti) na budove, v ktorej bol väznený, a teraz pribudla ďalšia, umiestnená pri západnej bráne. V neposlednom rade je i spomienkou na politické a spoločenské pohyby tesne po roku 1948.

Pamätnú tabuľu odhalil prešovský arcibiskup a metropolita Ján Babjak, podpredseda Ústredného zväzu židovských náboženských obcí v SR Igor Rintel, predseda Národnej rady SR Boris Kollár, rektor Trnavskej univerzity René Bílik, ale aj zástupcovia kraja a ďalší predstavitelia spoločenských organizácií.

V ten istý deň sa pre protipandemické opatrenia uskutočnila online konferencia o živote a práci Pavla Gojdiča a o dialógu medzi kresťanmi a židovskou komunitou. Ako pripomenuli organizátori, obe podujatia sú výsledkom intenzívnej konsenzuálnej a prínosnej spolupráce Ústredného zväzu židovských náboženských obcí v SR a kresťanských cirkví na Slovensku. *„Ukazujeme, že môže byť spolupráca medzi kresťanmi a židmi. Čím viac spolu diskutujeme, tým viacej zisťujeme, že je veľa vecí, na ktoré máme rovnaké názory. Dialóg je základ akejkoľvek funkčnej spoločnosti,“* povedal podpredseda Ústredného zväzu židovských náboženských obcí Igor Rintel. Konferencia bola súčasťou niekoľkoročného projektu Otvárame dvere. Je spoločným dielom Teologickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave a Židovského kultúrneho inštitútu. *„Máme spoločné hebrejské spisy, ktoré nazývame Starý zákon. Čítame ich inou optikou, my ich ako kresťania čítame cez smrť a zmŕtvychvstanie Ježiša Krista, ale úcta a láska k týmto svätým textom je nám spoločná,“* pripomenul prorektor Trnavskej univerzity Miloš Lichner.

Martin Jurčo, foto archív a Barbora Likavská (truni)

Vo väznici otvorili novú kuchyňu a jedáleň

Viac ako 1600 jedál denne, to je kapacita novej kuchyne a jedálne pre obvinených, odsúdených, a príslušníkov Zboru väzenskej a justičnej stráže v Leopoldove. V ústave nové zariadenie uviedli do prevádzky ministerka spravodlivosti Mária Kolíková a vedenie zboru. Väčšie stavebné úpravy sa robili v ústave najmä po búrlivých deväťdesiatych rokoch, keď väzni počas vzbury zničili viacero objektov. Po revitalizácii ústavu zostali niektoré prevádzky nevyužívané. V jednom takom vznikla aj nová kuchyňa a jedáleň. Súčasná kapacita Ústavu na výkon trestu odňatia slobody a Ústavu na výkon väzby v Leopoldove je 1 413 väznených osôb. Aktuálne je v Leopoldove umiestnených 981 odsúdených a 227 obvinených, stará sa o nich 560 príslušníkov ZVJS a ďalších technických a administratívnych zamestnancov.

V budove, v ktorej bola už nevyužívaná prevádzka, vznikla po rozsiahlej rekonštrukcii v hodnote 3,3 milióna eur nová kuchyňa a jedáleň. Samotná technológia kuchyne stála o niečo viac ako 1,4 milióna eur. Samotný projekt počítal s produkciou do 5100 jedál denne, čo je maximálna kapacita kuchyne. Optimálna kapacita je spomínaných 1600 jedál. Doterajšia kuchyňa bola za hranicou životnosti a už nespĺňala nároky kladené na prevádzky takéhoto typu. Doterajšie technológie, zariadenie a vybavenie kuchyne boli ešte z roku 1968 a okrem drobných opráv a modernizácií sa odvtedy v kuchyni veľa nezmenilo. Bežná oprava a rekonštrukcia by už nebola dostačujúca, tak sa vedenie rezortu a zboru rozhodlo ísť cestou budovania úplne novej stravovacej prevádzky. Rieši tým aj dlhodobý problém prípravy stravy a jej distribúcie v celej väznici v Leopoldove a zlučuje prípravu stravy pre zamestnancov, personál a pre väznené osoby.

„V roku 2015 bol vypracovaný stavebný zámer s novou koncepciou prípravy a výdaja stravy, ktorej úmyslom bolo vybudovanie novej kuchyne, kde sa bude pripravovať strava pre väznené osoby a zároveň aj pre personál ústavu, pričom budú priestorovo oddelené. Podľa schváleného stavebného zámeru bola v roku 2016 vypracovaná projektová dokumentácia a v roku 2017 sa začalo s realizáciou stavebných prác,“ povedal generálny riaditeľ Zboru väzenskej a justičnej stráže Milan Ivan.

Rekonštrukcia bola jedným z projektov dokumentu o Koncepcii väznenstva Slovenskej republiky na roky 2011 až 2020. Ivan pripomenul, že umiestnenie vývarovne a jedálne pre príslušníkov a zamestnancov v stráženej časti ústavu súčasne odstránila zdĺhavé presuny do administratívnej budovy a rovnako sa zlepšila priechodnosť, a tým sa aj zvýšila bezpečnosť hlavného vchodu do objektu väznice.

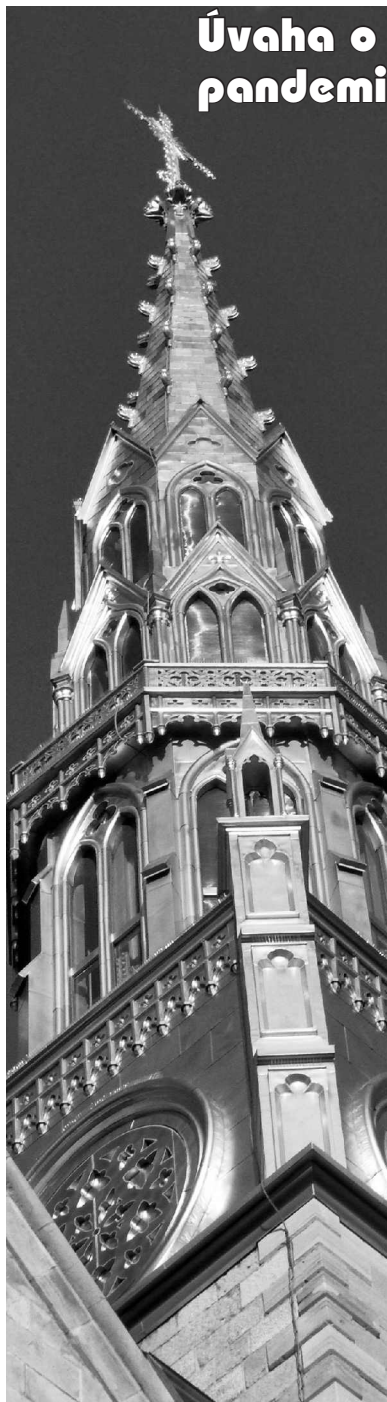
Nie je bežnou praxou, že okrem kuchyne je súčasťou priestorov takýchto ústavov už spomenutá jedáleň pre väzňov. Kým doteraz časť odsúdených dostávala jedlo do ciel, po novom sa budú stravovať v jedálni. Podľa štatistík doteraz patril práve leopoldovský ústav k tým, kde boli najväčšie sťažnosti odsúdených či obvinených na kvalitu stravy. Ako pripomenula ministerka Mária Kolíková, projekt možno chápať aj ako súčasť humanizácie väznenstva: *„Ako sa správame k odsúdeným a väzneným osobám, svedčí o tom, ako je krajina vyspelá, moderná a demokratická. K človeku, ktorý je odsúdený, ktorý je vo väzbe, sa treba správať dôstojne. Také má byť aj stravovanie,“* povedala ministerka.

Stravu dostávajú obvinení a odsúdení trikrát denne. Nepracujúci väzeň má nárok na stravu v hodnote 1,85 eura a pracujúci 2,35 eura. Vedúci stravovania leopoldovskej väznice Juraj Gavorník povedal, že aj keď množstvo podávanej stravy nemusí každému postačovať, odsúdení majú možnosť prilepiť si tovarom z bufetu. V súčasnosti má väznica v rozpočet na potraviny zhruba milión eur na rok a fond na jedlo sa už dlhšiu dobu nezvyšoval. Držať relatívne stále ceny nakúpených potravín na optimálnej sume sa darí aj vďaka verejnému obstarávaniu. V jednej zmene v kuchyni pracujú štyria zamestnanci, medzi ktorými sú aj odsúdení pracujúci pod dozorom. Okrem bežnej stravy varia aj sedem diétnych jedál.

Pri budovaní technológie kuchyne a jedálne podľa dodávateľa zariadenia nerobili rozdiely medzi vybavením do hotelov a reštaurácií a do takejto typu zariadenia, ako je to v Leopoldove. Štefan Králik, ktorý zastupuje dodávateľskú spoločnosť v oblasti kuchynských technológií, pripomenul, že inštalované zariadenie patrí k tomu najmodernejšiemu na trhu. A táto technológia dbá nielen na čo najjednoduchšiu prácu v kuchyni, ale je aj úsporná z pohľadu spotreby energií. *„Systém umožňuje okrem základnej stravy pripraviť špeciálnu stravu, ako sú rôzne diéty, ale aj balenú stravu pre nočné smeny väzenského personálu. Komplexnosť riešenia spočíva v celom systéme stravovania od prípravy cez tabletovanie a samotnú distribúciu na jednotlivé objekty, oddiely a pracoviská,“* pripomenul Gavorník. Tabletový systém zefektívni výdaj stravy a dôležitá je aj minimalizácia bezpečnostného rizika pri výdaji väzneným osobám. Celý projekt rekonštrukcie a vybudovania kuchyne stál rezort 3,278 milióna eur, pričom samotná technológia vyšla štát na takmer 1,4 milióna eur.

Martin Jurčo

Úvaha o tom, čo kresťanom pandemická kríza vzala a čo dala

Uvoľňovanie hygienických opatrení napovedá, že koronavírusová kríza sa začína upokojsovať. Nikto nateraz nevie, či je za nami, alebo či prídu ďalšie vlny a aká bude ich intenzita. V každom prípade nám táto situácia priniesla jedinečnú možnosť zamyslieť sa. Vzácnu príležitosť na reflexiu dostali aj kresťania, ktorých uzavretie kostolov prinútilo k zmene stereotypov a vyprovokovalo k premýšľaniu o podstate kresťanskej identity. V blízkej budúcnosti sa určite objavia podrobnejšie analýzy a vyhodnotenia života cirkví v tejto mimoriadnej situácii, ktoré budú postupne prichádzať. Sám si ale netrúfam na viac ako na krátke zamyslenie k niektorým (viac menej náhodne vybraným) bodom, písané z vnútra rímskeho katolicizmu.

1. Núdzový stav s epidemiologickými opatreniami uzavrel pre veriaci ľud katedrály, kostoly a modlitebne. Zákaz účasti na bohoslužbách, ktorý svojím rozsahom nemal obdobu ani v dobe komunistického prenasledovania cirkví, vyvolal v niektorých kruhoch emócie. Aj keď sa našlo zopár pobúrených reakcií, vo všeobecnosti sa ukázalo, že zdravá viera je spojencom zdravého rozumu a ochrana zdravia vyplývajúca z prikázania „Nezabíjaj“ je prejavom zodpovednej lásky k sebe a k blížnemu. V tomto bode zareagovala väčšina cirkví promptne a správne.

Väčšina veriacich tak prišla zo dňa na deň o rutinný prostriedok na prežívanie svojej náboženskej identity. Pre väčšinu kresťanov nastali akési liturgické prázdniny, ktoré sa pre mnohých z nich stali výzvou na zamyslenie. Nezvykli sme si príliš na formalizmus povinnej nedeľnej účasti na omši a na to, že každotýždenný výlet do kostola z nás urobí katolíkov? Čo z nás ale urobí katolíkov v čase, keď sú kostoly zavreté? A ako máme „čítať“ prázdne kostoly? Neboli prázdné kostoly počas pandémie tým, čo prof. Halík nazýva „varovným prieszorom do pomerne blízkej budúcnosti“? Takto to môže naozaj vyzeráť o pár rokov vo veľkej časti nášho sveta. Situácia, keď sa v mnohých krajinách stále viac vyprázdňujú kostoly, kláštory a semináre je niečo, čo sa dotýka aj nás. V slovenskej cirkvi si pred tým alebo zatvárame oči, alebo spravidla reagujeme úplne nesprávne. Príliš myslíme na obracanie „sveta“ (teda tých druhých) a menej na obracanie samých seba. Musíme prestať vstupovať do sveta hľadať

júcich preto, aby sme ich čo najrýchlejšie „obrátili“ a vtesnali do existujúcich inštitucionálnych hraníc našej Cirkvi. V dnešnom svete už nestačí iba veľkoryso otvoriť chrám a „nádvorie pohanov“ a čakať, že „tí druhí“ si nás nájdu. Vzkriesený Kristus prešiel dverami, ktoré sme mali zamknuté zo strachu pred ostatnými, prešiel cez steny, ktorými sme sa ohradili a otvoril nám priestor, z ktorého hĺbky a šírky sa nám neraz krúti hlava.

2. Očistenie našich predstáv o Bohu. Pred minuloročnou Veľkou nocou vyhorela parížska katedrála Notre Dame, tento rok sa bezprecedentne zastavilo slávenie bohoslužieb v kostoloch, synagógach a mešitách po celom svete. Aj v tomto čase ožili „agenti zlého, pomstychtivého boha“, šíriaci strach a vytlkajúci z neho náboženský kapitál. Kresťania musia dôrazne odmietnuť predstavu koronavírusu ako Božieho trestu. Kresťanský Boh nie je rozhevnaný policajt a sudca v jednej osobe, ktorý čaká na naše zaváhania a so zadosťučinením ich trestá. V katolicizme dlhodobo preferovaný model Boha ako kráľa a vládcu, ktorý vznikol na pozadí feudálnych štruktúr, spojením biblických a aristotelovských koncepcií už dnešnému človeku nestačí. Mramorový Boh, ktorý vie o všetkých udalostiach vopred a riadi každý detail. Jeho poznanie je dokonalé a tým pádom aj nemenné. Boh, ktorý skrátka na nič nereaguje, je absolútnym pánom situácie a vždy všetko dokonale predvída. Boh, ktorý miluje iba v tom zmysle, že nám činí dobro, no robí to bez pocitov a emócií. Boh, o ktorom nám hovoril Ježiš, je však viac pokornou a diskrétnou láskou, ktorá sa ponúka. Pravá láska je bez záruk a prináša riziko odmietnutia. Vyžaduje si skôr zaangažovanosť ako odstup a v dôsledku toho sa stáva zraniteľnou.

3. Hľadanie nových foriem prežívania kresťanstva. Keď sa v prvom storočí formovala mladá kresťanská cirkev zložená zo židov aj z pohanov, bola svedkom zničenia Jeruzalemského chrámu. Vtedajší židia našli odvážnu a kreatívnu odpoveď na túto katastrofu. Oltár chrámu bol nahradený rodinným stolom, poriadok obetí nahradil poriadok súkromnej aj spoločnej modlitby, zápalné a krvavé obety nahradila modlitba a štúdium Písma. V tej istej dobe hľadalo vznikajúce kresťanstvo vyháňané zo synagóg a prenasledované politickou mocou Rímskej ríše svoju identitu. Táto situácia sa v dejinách Cirkvi niekoľkokrát zopakovala a kresťania sa museli na troskách rúcajúcich sa tradícií učiť nanovo čítať a vykladať Písmo. Nie je táto kríza takýmto zlomovým bodom, ktorý nám má v konečnom dôsledku pomôcť nájsť nové formy kresťanstva?

Zákaz oficiálnych bohoslužieb znemožnil formálne plnenie „nedeľnej povinnosti“ a cirkevná hierarchia tak na čas prišla o moc regulovať formy spoločného prežívania viery. Cirkvi sa tak trochu priblížila obdobiu domácich cirkví v raných počiatkoch kresťanstva, keď ešte neexistovala zjednocujúca autorita a kresťanský život bol založený výlučne na komunitnej kreativite. Nebolo to kludné a jednoduché obdobie, ale rôzne malé spoločenstvá sa v ňom dokázali sformovať, prežiť a presadiť v nie práve priateľskom prostredí. Domáca bohoslužba totiž nie je zošnúrovaná rubrikami a môžu sa do nej zapojiť naozaj všetci členovia domácnosti. Prestávame byť iba divákmi na „predstavení“. Čítať a „kázať“ môže každý a je tu priestor nielen na bezprostredné reakcie, ale aj na tak potrebnú sebareflexiu. Podľa môjho názoru je to lepšia cesta, ako vrhnúť sa na umelé náhrady typu televíznych prenosov omší. Obrat k virtuálnej zbožnosti, hostine na diaľku a kľakaniu si pred televíznou obrazovkou nie je riešením.

Katolíci v bohatších častiach sveta preukázali veľkú kreativitu a zdá sa, že sa inšpirovali sekulárnymi riešeniami. Podľa vzoru zatvorených reštaurácií, ktoré sa zachraňovali cez „okienkový výdaj“ sa v mnohých farnostiach rýchlo vyvinula prax „eucharistických bufetov“ a dobre informovaný katolík mohol prísť pred kostol a prijať hostiu vonku. Aj keď sa toto riešenie môže javiť ako brilantné, v skutočnosti obnažuje našu biedu. Veľmi rýchlo sme zabudli na to, že prax častého prijímania je až výsledkom reformy Pia X. (začiatok dvadsiata-

teho storočia). Nie je toto práve čas vhodný na vynesenie starých vecí z pokladnice cirkevnej tradície? Spomeňme si napr. na radikálnych kresťanov žijúcich v egyptskej púšti a v sýrskych horách, ktorí žili vo svojich pustovniach a časté prijímanie eucharistie nepoznali. Každá dobrá reforma už v sebe nesie zárodok budúcej krízy a slabina praxe každodenného prijímania sa ukázala cez nebezpečenstvo sklznutia do eucharistického konzumizmu. Skrze formalizáciu eucharistie sme zabudli na to, že jej prvotným kontextom bolo spoločné jedlo. Ritualizovaná podoba eucharistie má veľa „slávenia“, ale málo zdôverovania sa navzájom. Stala sa viac divadlom kňazskej obety, ako spoločnou večerou Ježišových učeníkov. Nie je to aj príležitosť začať reálne vytvárať väčší priestor pre službu laikov a najmä žien v Cirkvi? Nezabudnime, že na mnohých územiach cirkev vydržala bez kňazov po celé stáročia. Dajme si pozor, aby sa naše chrámy nestali náhrobkami mŕtveho boha, tak ako to nachádzame v Nietzscheho víziách.

4. Cirkev ako poľná nemocnica. Práve v tejto dobe môžeme naplniť inšpiratívnu víziu pápeža Františka, aby Cirkev bola „poľnou nemocnicou“. Cirkev má byť tam, kde sú ľudia zraňovaní, či už fyzicky, duchovne alebo morálne. Neznamená to iba rozvinúť sociálnu, charitatívnu a zdravotnícku činnosť. To Cirkev vždy robila a aj robí. Cirkev by sa však mala stať súčasťou morálno-imunitného systému, chrániaceho spoločnosť pred nákazami dnešnej doby akými sú populizmus, nacionalizmus alebo náboženský fundamentalizmus. Taktiež by mala byť súčasťou terapie a hojenia rán.

Sväté písmo opisuje dôležité skutočnosti neraz dvojmo a súčasne aj dvojako. Pomôžem si teraz myšlienkami mojej kolegyne Dr. Hidvéghyovej. Ide o dve verzie, ktoré sú také rozdielne, že ich nemôžeme spojiť do jednej, lebo by zanikla ich vnútorná logika aj jedinečné posolstvo. Učíme sa vnímať ich každú zvlášť a zároveň pozorujeme, ako sa dopĺňajú. Tento vnútorný dialóg môžeme počuť hneď na začiatku Biblie - v dvoch správach o stvorení sveta. Obe správy nás učia niečo podstatné o Bohu aj o nás samých. Lenže ani jedna z nich nehovorí všetko. Potrebujeme ich obidve práve v ich rozdielnosti. To isté sa dá povedať aj o takej závažnej udalosti Ježišovho života, akou bola jeho posledná večera. Tri evanjeliá (Marek, Matúš, Lukáš) ju opisujú veľmi podobne, ale ich opis sa výrazne líši od večere vo štvrtom evanjeliu (Ján). Tí traja hovoria o veľkonočnej večeri, pri ktorej Ježiš sám seba dáva učeníkom v chlebe a kalichu, v obete novej zmluvy. Ján hovorí o rozlúčkovej večeri (veľkonočná bola až na druhý deň), pri ktorej Ježiš umýva učeníkom nohy a káže im milovať až do krajnosti. Aj v kalendári sú to dva rôzne dni - 13./14. nisan resp. 14./15. nisan. Dve posolstvá z večeradla sú ako nádych a výdych, dve strany jednej mince. Obetná hostina omše sprítomňuje jedno (to viditeľnejšie a slávnostnejšie), každodenná služba lásky to druhé (to skrytejšie a tiché, čo sa koná v skromnosti všednej obyčajnosti).

Kardinál Jorge Mario Bergolio v predvečer svojej voľby za pápeža Františka citoval krásny obraz z Apokalypsy, kde Kristus stojí pri dverách a klope. Dodal však, že dnes Kristus klope z vnútra svojej Cirkvi a chce vyjsť von a my ho musíme nasledovať. Koronakríza ukázala, že schopnosť vystúpiť na čas z modelu, v ktorom našu spiritualitu a slávenie určujú a formujú náboženský profesionáli (kňazi), môže byť oslobodzujúca. Takáto situácia však na nás kladie nové požiadavky – najmä potrebu niešť zodpovednosť sám za seba, za svoju rodinu, za svoju malú komunitu. Môžeme tak opustiť formu strnulého rigidného klerikalizmu a vstúpiť do priestoru slobody. Ale tento vstup je práve tým, čo nám kresťanstvo umožňuje. Nie je súčasná situácia a jej dôsledky šancou novo zdefinovať svoj vzťah k Bohu? Ak by sa nám takáto transformácia podarila, bol by to pre Cirkev zásadný impulz a šanca na skutočné vykročenie v ústrety človeku tretieho tisícročia. Dejiny katolíckej cirkvi sú často dejinami premárnených šancí. Prosme si od Ducha silu, aby sme túto šancu nepremrhali.

Miroslav Karaba

Šachové okienko po ôsmich rokoch a ako ďalej?

Šachová rubrika existuje v našom časopise už osem rokov. Spýtali sme sa jej zakladateľa - šachového skladateľa, historika, publicistu i popularizátora kráľovskej hry v našom malom meste - Gorazda Kollárika na skúsenosti s ňou, ale porozprávali sme sa aj o leopoldovskej šachovej minulosti.

**Gorazd, po dvanástich mesiacoch sa opäť stretávame pri šálke lipového čaju, aby sme bilancovali uplynulý rok. Čo nám nové priniesla rubrika „Šachová partia pre zábavu i poučenie“. Akú zábavu i poučenie priniesla pre šachistov?*

Nie každého šachistu uspokojuje len riešenie šachových skladieb, ale chce si prehrať na šachovnici aj nejaké zaujímavé partie, ktoré sme uverejnili aj s komentárom, z ktorého sa dozvie, kde urobil biely alebo aj čierny chybu, prečo prehral alebo aj remizoval. Komentátorovi analýza partie zaberie veľa času, ale aj pre neho je poučná. Spolu s dvoma bývalými Leopoldovčanmi, Mariánom Miklašom a Jánom Markom, som sa zúčastnil na 15. ročníku Medzinárodného šachového turnaja pre seniorov vo Vysokých Tatrách, kde šachisti a šachistky boli rozdelení do dvoch vekových kategórií. My traja sme boli v skupine nad 65 rokov, ale neboli sme najstarší. Najstarším účastníkom bol 92-ročný Poliak M. Ostrowski, ktorého mi aj počítačový program v deväťkolovom turnaji vybral za súpera v 6. kole. Náš spoločný duel môžeme uverejniť niekedy v priebehu tohto roka, keď štyri iné partie z tohto turnaja sme už uverejnili. Najúspešnejší z nás troch bol Marián, ktorý obsadil 10. priečku so šiestimi bodmi a odniesol si domov aj malú finančnú odmenu. Zaujímavosťou sa stalo, že rozhodcu nám robil tiež bývalý Leopoldovčan Ondrej Marko, ktorý preto nemohol hrať v hlavnej súťaži, a tak ako satisfakciu súťažil jedno predpoludnie aspoň v bleskovom šachu. Takmer všetky partie sa hrali po večeri, lebo voľný čas počas dňa sme využívali na turistiku, pokiaľ bolo vhodné počasie; ak nie, tak sa dalo plávať v bazéne, hrať stolný tenis, bowling alebo cvičiť v telocvični. Počas turnaja som daroval na pamiatku, ale súčasne aj ako reklamu mesta, riaditeľovi turnaja Gustávovi Šturcovi a niektorým mojim súperom niekoľko čísel leopoldovského dvojmesačníka so šachovou rubrikou, čo s radosťou prijali. Podobne som sa zachoval pri mojej účasti na celoslovenskej súťaži v riešení šachových problémov v Bratislave. Vždy, keď cestujem na nejaké šachové podujatie, nosím so sebou v batohu aj náš časopis. Šachistov poteší, keď sa o nich niekde píše, zverejní ich víťazná partia alebo diagram so šachovou skladbou. Po týždni pobytu prežitom v príjemnom prostredí Hotela Hutník sme sa vrátili zrekreovaní domov. Z leopoldovského šachového archívu sme uverejnili iba jednu partiu, lebo na ďalšie už miesto nezostalo.

**So Šachovým okienkom ste začínali pred ôsmimi rokmi. Čo nové sa v okienku vyskytlo? Uverejnili sme päť skladieb od slovenských autorov a jednu od českého šachistu, bývalého profesora matematiky na Karlovej univerzite v Prahe, ktorý aktívne vystúpil počas novembrovej revolúcie 1989. Všetky úlohy boli reprodukcie z iných šachových rubrik. Pripomenuli sme si 60. narodeniny šachového skladateľa z Bratislavy a zo stredného Slovenska, ďalej 75. narodeniny dôchodcu tiež z hlavného mesta Slovenska. Ďalší traja boli už nežijúci. Prišlo celkom 39 riešení, z ktorých šiesti správni riešitelia boli finančne odmenení; z Leopoldova len Jaroslav Gergič. Z bývalých Leopoldovčanov sa aktívne zapojil Marián Miklaš z Banskej Bystrice a Ján Marko z Bratislavy. Väčšina riešiteľov bola z iných*

krajov Slovenska, ale niektorí aj zo zahraničia (Českej republiky). Okrem riešenia nám Karol Mlynka z Bratislavy napísal svoj názor na našu rubriku, že má podľa neho nesmiernu kronikársku hodnotu. Touto krátkou poznámkou myslel na to, že zverejňujeme aj historicky staré šachové úlohy vrátane informácií o ich autoroch.

*Bola v Leopoldove niekedy založená kronika šachového klubu?

Vystriedalo sa niekoľko vedúcich šachového klubu,

ktorí mali len svoju písomnú dokumentáciu, ktorá s ich odchodom do šachového neba sa nenávratne stratila. Bývalý trnavský šachista a krajský funkcionár Vladimír Hagara (* 1948 - 2018) pripravoval vydať knižne publikáciu o šachových súťažiach v bývalom trnavskom okrese. Nebola to len fáma, lebo tento bývalý učiteľ matematiky si aj odo mňa pýtal mená niektorých leopoldovských šachistov, ktorých priezviská boli zapísané v jeho dokumentoch s dátumami súperenia jednotlivých tímov. Po jeho predčasnom úmrtí na zákernú chorobu zostala dokumentácia len v rukopise a pravdepodobne nebude ani dopísaná, lebo to nemá kto urobiť. Určité obdobie histórie leopoldovského šachovania zostalo zachytené v našich rozhovoroch tak, ako som ho videl a prežil spolu s leopoldovskými šachistami vrátane ich osobných vyjadrení (Ján Marko, Vladimír Tačovský, Martin Majtán, Marián Miklaš). Takže leopoldovský dvojmesačník so svojou stálou šachovou rubrikou je súčasne aj čiastočnou náhradou za kroniku. Niektoré šachové kluby (napr. ŠK Komplet Modranka, ŠK Sered) už využívajú vymoženosti technického pokroku a zakladajú si svoje reprezentačné webové stránky, ktoré sú prístupné širokému okruhu návštevníkov aj pre ďalšie generácie.

*Čo by ste ešte chceli povedať na záver nášho rozhovoru čitateľom, čo vás najviac zaujalo v šachovom svete v uplynulom a prajete si v tomto roku?

Tak ako každý rok aj uplynulý bol bohatý na rôzne šachové udalosti, takže všetky ich ani nevymenujem, lebo ich zoznam by bol veľmi dlhý: V hranom životopisnom filme o českom študentovi Janovi Palachovi (odvysielala ho RTVS pri príležitosti 30. výročia nežnej revolúcie), ktorý dobrovoľne ukončil svoj krátky život upálením na Václavskom námestí v Prahe začiatkom r. 1969 na protest proti okupácii ČSSR vojskami Varšavskej zmluvy, vložili do scenára aj záber, ako hrá tento odvážny mladý muž so svojim spolužiakom šachovú partiu, čo dokazovalo hlbavosť jeho myslenia. V Slovenskom národnom múzeu - Múzeu židovskej kultúry bola 6. júna otvorená tematická výstava zameraná na život a dielo šachového génia Richarda Rétiho (* 1889 - 1929) pri príležitosti jeho 130. výročia narodenia a 90. výročia úmrtia, ktorého otec - lekár pochádzal z Hlohovca. V priestoroch zrekonštruovaného hlohovského zámku na 3. podlaží (na obr.) sa 20. júla uskutočnila simultánka najlepšieho šachistu z Mesta ruží, Vladimíra Škreňa, proti desiatim šachistom pri príležitosti „Medzinárodného dňa šachu“ ako propagačná akcia, keď všetky partie začínal s bielymi figúrami ťahom: 1.d4 a vyhral ich. V priestoroch Zrkadlovej siene Divadla Jána Palárika v

Trnava sa uskutočnil od 13. do 19. augusta už 15. ročník Medzinárodného šachového turnaja Trnavia s účasťou desiatich šachistov z troch krajín [Slovensko (6), Česko (3), Rusko (1)] s priemerným ratingom 2454 bodov. Turnaj po deviatich kolách bez prehry vyhral iba 17-ročný Jerguš Pecháč zo Žiliny (získal sedem bodov z deviatich možných), ktorý sa stal tiež najmladším slovenským veľmajstrom. Šachová trieda bola založená na Základnej škole v Bratislave - Petržalke pre prvákov v školskom roku 2019/20 pre 16 žiakov (11 dievčat). Iba 13-ročný Lukáš Kostolanský sa stal majstrom Európy v kategórii detí do 14 rokov v Kongresovom centre EXPO Incheba v Bratislave. Celkovo súťažilo viac ako 1300 detí z celej Európy. Uplynulo 90 rokov od narodenia a 10 rokov od úmrtia medzinárodného šachového majstra Júliusa Kozmu (* 1929 - 2009), ktorý bol otcom exministerky spravodlivosti Lucie Žitňanskej. Hoci aj ju naučil hrať kráľovskú hru, neodporúčal jej, aby sa šachu venovala profesionálne, lebo vraj pre ženu to nie je dobrá voľba. Viacero rokov (1962 - 1971) pripravoval šachovú rubriku v Roľníckych novinách, kde jedenkrát týždenne uverejňoval na riešenie pre čitateľov tohto poľnohospodárskeho denníka šachový problém, hoci on sám nebol špecialistom pre kompozičný šach. Aj mňa za správne riešenia niekoľkokrát vyžreboval ako výhercu a dostal som knižnú odmenu.

Nakoniec mám jednu smutnú správu z blízkeho okolia. Vo veku 88 rokov umrel v Hlohovci na konci novembra Mgr. Emil Daniš (* 8.6.1931- 30.11.2019), ktorý ako učiteľ na základnej škole mal nesmiernu zásluhu v popularizovaní kráľovskej hry medzi mládežou v Meste ruží a neskôr v Bratislave už ako dôchodca, kam pravidelne niekoľkokrát týždenne dochádzal vlakom z Leopoldova a večer sa vracal späť. Ako šachista začínal v Osvete a nakoniec skončil v Lokomotíve. Bol nielen vedúcim a trénerom v ŠK Slovačofarma, ale aj výborným šachistom v praktickom (hranom) i korešpondenčnom šachu. Určité obdobie v prvej tretine svojho pomerne dlhého života sa venoval aj riešeniu šachových problémov v novinách i časopisoch, kde tiež dosahoval úspechy. Najúspešnejší však bol v korešpondenčnom šachu, vtedy sa jednotlivé ťahy posielali poštou, keď v súťaži jednotlivcov hral vo finále Majstrovstiev Slovenska 1978 a v súťaži 4-členných tímov niekoľkokrát I. ligu ČSSR za Slovan Slovačofarmu. Keď bolo treba, tak vykonával tiež aj funkciu rozhodcu pri šachových stretnutiach. Do posledných dní ho mohli obyvatelia, ale aj návštevníci Hlohovca stretnúť v meste, keď si sám vykonával nákupy, lebo bol ešte mobilný primerane svojmu veku, s paličkou v ruke, ale už ho nestretneme. Ako človek bol extrovert, rád komunikoval s ľuďmi, zaujímal sa aj o ich súkromný život, nebál sa vysloviť svoj názor, kvôli čomu mal aj svojich odporcov. Kráľovská hra sa mu stala záľubou na celý život. Poznal sa osobne s viacerými leopoldovskými šachistami, ako boli: Rudolf Marko, Ladislav Tačovský, Leander Tittel, Marián Žemla, Viliam Mišovič, Michal Poničan, Milan Svetlík, za ktorými odišiel do pomyselného šachového neba. Možno si na neho ešte pamätajú aj niektorí bývalí leopoldovskí učitelia - seniory. Umrel učiteľ a šachista, tak bolo napísané na smútočnom oznámení v Hlohovci. Malá hŕstka jeho rodiny, priateľov i známych sa s ním rozlúčila v chladnom počasí 4. decembra o 15. hodine na hlohovskom cintoríne, odkiaľ boli jeho telesné pozostatky pohrebným autom prevezené do krematória na spopolnenie.

Želám si, aby aj v tomto roku sa zachovala existencia šachovej rubriky v leopoldovskom dvojmesačníku, keď už má svoju históriu, zatiaľ síce pomerne krátku, osemročnú, ale aj výnimočnú, lebo ide len o lokálnu tlač vychádzajúcu v obmedzenom náklade, čo je podľa môjho názoru kuriozitou nielen na Slovensku, ale aj v Európskej únii, ktorej členom je Slovenská republika.

Za rozhovor ďakuje Juraj Hladký

Šachová partia pre zábavu i poučenie

Biely: Miloš Šarmír

Čierny: Branislav Krajčovič

Turnaj: MSR 1994

Otvorenie: Moderné Benoni (A60)

1.d4 Jf6 2.c4 c5 3.d5 e6 (Klasické Benoni: 3. - e5 4.Jc3 d6 5.e4 Se7 6.h3 0-0 7.Jf3 Je8 8.Sd3 g6 9.Sh6 Jg7 10.g4 Ja6 11.Dd2 Jc7 12.0-0-0 a6 13.Vdg1 b5 14.h4) **4.Jc3 e:d5 5.J:d5?!** (5.c:d5 d6 6.e4 g6 7.f4 Sg7 8.e5 Jfd7 9.Jb5 d:e5 10.Jd6+ Ke7 11.J:c8+ (11.Jb5 Ve8 12.d6+ Kf8 13.Jc7 e:f4+ 14.Se2 Dh4+ 15.Kf1 Jb6 16.J:e8 K:e8 17.Sb5+ Sd7 18.S:d7+ J8:d7 19.- De1+ D:e1+ 20.K:e1 Je5 Nazarov vs. Kubaský, kor. p. EU/M 2001) 11. - D:c8 12.Jf3 Ve8 13.f:e5 J:e5 14.Sb5 Jbd7 15.0-0 Kf8 = Jankovič vs. Šimáček, Brno 2006; 8.Jf3 0-0 9.Se2 a6 10.e5 d:e5 11.f:e5 Jg4 12.Sg5 Db6 13.0-0 J:e5 14.J:e5 S:e5 Banikas vs. Popov, Grécko 2002) 5. - J:d5 6.D:d5?! (6.c:d5 d6 7.e4 Se7 8.Sd3 0-0 9.Je2 Jd7 10.Jg3 Je5 11.Se2 Sh4 12.D-c2 Sg4 13.Jf5 S:e2 14.D:e2 g6 15.Jh6+ Kg7 =) **6. - Jc6 7.Jf3 d6 8.Sd2** (8.Sf4 Se6 9.De4 d5 10.c:d5 D:d5 11.D:d5 S:d5 12.e3 Se7 13.Sb5 a6 14.S:c6+ S:c6 15.0-0 g5 16.Sc7 Vc8 17.- Sa5 Sf6 18.Sc3 S:c3 19.b:c3 f6 20.Vfd1 Vd8 =/+) **8. - Se7 9.e3** (9.Sc3 Se6 10.Dd2 0-0 11.b3 Sf6 12.Vd1 S:c3 13.D:c3 Sg4 14.e3 S:f3 15.g:f3 Dg5 +/-) **9. - Sf6 10.Vb1 Se6 11.De4 d5 12.Dc2 0-0 13.Sd3 h6 14.0-0 De7 15.Vfc1 b6 16.a3 d:c4** 17.S:c4 S:c4 (17. - Sg4 18.Sd5 Dd7 19.Se4 Vfe8 20.b4 V:e4 21.D:e4 Sf5 22.Dc4 S:b1 23.V:b1 c:b4 24.S:b4 J:b4 25.D:b4 Vc8 26.Jd4 Vc5 27.g3 h5 28.Vd1 h4 29.Db3 h:g3 30.h:g3 Va5 =/+) **18.D:c4 Vac8 19.Sc3 S:c3 20.D:c3** (20.V:c3 Vcd8 21.h3 Je5 22.J:e5 D:e5 23.b4 c:b4 24.a:b4 Vd2 25.Vd3 Vd8 26.V:d8+ V:d8 27.Dc2 a5 28.b:a5 b:a5 29.Vc1 Va8 30.Dc6 Vb8 31.g3 Df5 32.g4 Dd3 33.V-c5 Db1+ 34.Kg2 Da2 35.g5 h:g5 36.V:g5 g6 37.h4 Dd2 38.h5 +/-) **20. - De6 21.Vd1 Vfd8 22.Dc2 V:d1+ 23.V:d1 Vd8 24.V:d8+ Jd8 25.Dd3 Jc6 26.h3 Je5 27.J:e5 D:e5 28.Dd8+ Kh7 29.Dd2** (29.Dd7 D:b2 30.Df5+ g6 31.D:f7+ Dg7 32.De6 Dc7 33.Dc4 Kg7 34.Dc3+ Kg8 =) **29. - De6 30.f3 Db3 31.Kf2 a5 32.Ke2 g6 33.Dc3 De6** (33. - D:c3 34.b:c3 b5 35.Kd3 f5 36.e4 Kg7 37.e:f5 g:f5 38.g4 f:g4 39.h:g4 Kg6 40.f4 h5 41.f5+ Kg5 42.g:h5 K:f5 43.Ke3 Kg5 44.Ke4 b4 45.c:b4 c:b4 46.a:b4 a:b4 =) **34.Kd2 h5 35.Dd3 Dc6 36.e4 Kg7 37.Ke3 Kf6 38.Dd8+ Kg7 39.Dd3 Kf6 40.f4 a4 41.Dc3+ Ke6 42.De5+ Kd7** (Pozri diagram!) **43.f5??** [43.g4! h:g4 44.h:g4 De6 45.D:e6+ K:e6 46.Kd3 (46.g5 b5 47.Kd3 Kd6 48.Kc3 Kd7 49.Kd3 Ke6 =) 46. - b5 47.g5 f6 48.g:f6 K:f6 49.e5+ Kf5 50.Ke3 Ke6 51.Ke4 b4 52.Ke3 g5 53.f:g5 K:e5 (53. - b:a3 54.b:a3 K:e5 55.Kd3 Kf5 56.Kc4 K:g5 57.K:c5 Kf5 58.Kb4 Ke6 59.K:a4 Kd6 60.Kb5 Kc7 =) 54.Kd3 Kf5 55.K-c4 b:a3 56.b:a3 K:g5 57.K:c5

Kf4 =] **43. - Dd6 44.D:d6+ K:d6 45.Kf4 g:f5 46.e:f5** (46.K:f5 h4 47.Kf4 b5 48.g4 b4 49.Ke3 Ke5 50.g5 b3 51.Kd3 c4+ 52.Kc3 K:e4 53.K:c4 Ke3 54.Kd5 Kd3 55.Ke5 Kc2 56.Kf6 K:b2 57.K:f7 K:a3 58.g6 b2 59.g7 b1D 60.g8D Db3+ -+) **46. - h4 47.Kg4 b5 48.Kf4 b4 49.Ke4 f6 50.a:b4 c:b4 51.Kd4 a3 52.b:a3 b:a3 53.Kc3 Ke5 0:1**

Z nevelkého počtu v Leopoldove žijúcich šachistov sme vybrali jednu partiu stavebného inžiniera Branislava Krajčoviča (* 1968) zo Sládkovičovej ulice, ktorá sa hrala na Majstrovstvách Slovenska 1994, kde sa Braňo bránil ako čierny voči dvojkroku bieleho dámskeho pešiaka indickou obranou, charakteristickou ťahom 1. - Jf6, a z nej si vybral tzv. *Moderné Benoni*. Jeho názov je prebratý z hebrejčiny a znamená niečo ako „syn smútku“. V otvorení biely zvolil netypický 5. ťah. Teoretické pokračovanie je s vybudovaním pešákového centra: 5.c:d5 d6 6.e4 g6 7.Jf3 Sg7 8.Se2 0-0 9.0-0 Ve8 10.Jd2 Ja6 11.f3 Jc7 12.a4 b6 13.Jc4 Sa6 14.Sg5 h6 15.Se3 S:c4 16.S:c4 a6 17.Dd2 Kh7 18.Vab1 Dd7 19.b4 b5 20.- Se2 c4 21.a5 De7 21.Sd4 s malou výhodou bieleho. Ani 6. ťah M. Šarmíra nebol najsprávnejší, hoci sa snažil o centralizáciu svojej dámy v strede šachovnice, lebo B. Krajčovič mu ju dvoma ťahmi (10. - Se6 a 11. - d5) poslal do obrany. Rozhodujúcu chybu spravil biely v 43. ťahu, a preto sa aj duel o desať ťahov neskôr skončil. V postavení zobrazenom na diagrame chytil do ruky svojho nesprávneho pešiaka, čo leopoldovský šachista aj ihneď využil. Mohol však potiahnuť aj svojou dámou: 43.Db8 h4 44.Da7+ Ke6 45.Db8 Db5 46.- De5+ Kd7 47.Dd5+ Ke7 48.De5+ Kd8 49.Df6+ Kc8 50.D:f7 D:b2 51.De8+ Kc7 52.D:a4 D:g2 53.Da7+ Kc6 54.Da8+ Kb5 55.De8+ Kc4 56.Dd7 Dg1+ 57.Ke2 Dd4 s remízou. V protiklade k modernému Benoni, kedy čierny napadá pešákový klin na poli d5 ťahom e7-e6, je klasické alebo staré Benoni charakterizované vznikom centrálného pešákového trojuholníka: c5-d6-e5. Ak by bol v otvorení čierny hral svojím pešiakom 3. - b5, potom vznikne tzv. *Volžský alebo Benkeho gambit*, kde chce pre svoje ťažké figúry otvoriť stĺpce „a“ i „b“ (4.c:b5 a6 5.b:a6 g6 6.Jc3 S:a6 7.e4 S:f1 8.K:f1 d6 9.g3 Sg7 10.Kg2 0-0 11.Jf3 Jbd7 12.Ve1 Jb6 13.Ve2 Dd7 14.Dd3 Ja4 15.Vb1 Vfc8 16.h3 c4 17.Dc2 Jc5 18.Se3 e6 19.d:e6 f:e6 20.S:c5 V:c5 21.e5 d:e5 = Salov vs. Češkovskij, M ZSSR 1987). V Juhoafrickej republike blízko Johannesburgu existuje obec s názvom Ben-Oni, v ktorej okolo roku 1830 dvaja bratia často hrali otvorenie podobné nášmu v partii, a preto dostalo také pomenovanie. V *Šachovej terminológii* (SAV Bratislava 1968) zase nájdeme názov pre hru ako *Hromádkov systém* podľa českého šachového majstra Karla Hromádku (* 1887 - 1956), ktorý ju rád na turnajoch používal. Nech je už pomenovanie akékoľvek, lebo nie je také dôležité, oplatí sa zaujímavé otvorenie vyskúšať v praxi.

(GK)

Šachové okienko

Šachová hra je skutočne magickou hrou, lebo priťahuje ľudí bez rozdielu veku, pohlavia i povolania. Medzi šachistami nájdeme inžinierov, učiteľov, hudobníkov, robotníkov, poľnohospodárov, ale aj lekárov. Jedným z nich bol **Bohumil Idunk** (* 7. 1. 1940 - 1. 10. 1997), rodák z Dolných Lovčíc pri Trnave. Nedožil sa veľmi vysokého veku, ale aj napriek tomu zanechal nezmazateľnú stopu v kompozičnom šachu na Slovensku. Zmienku o ňom nájdeme v publikácii *Malá encyklopedie šachu* (Olympia Praha a Šport Bratislava 1989) a tiež aj v *Kompozičnom šachu na Slovensku* (Šport Bratislava 1984), kam jej autor B. Formánek vybral tri skladby a jednu tiež reprodukovánú v nami citovanej dvojťažke uverejnil v *Šachu do vrecka* (Šport Bratislava 1963). Svoju le-

kársku prax vykonával v Myjave, kde bol aj pochovaný na Dolnom cintoríne spolu so svojou milovanou manželkou Svetlanou (* 1944 - 2012), s ktorou žil v harmonickom manželstve. Nebol veľmi plodným šachovým skladateľom, ale jeho skladby získavali vyznamenania v šachových súťažiach. Celkove uverejnil minimálne 21 skladiieb (7 dvojťažiek, 12 trojťažiek, 2 pomocné maty) a dostal za ne minimálne desať vyznamenaní, z toho osem cien (tri prvé). V Albumoch FIDE získal celkove 3 body. Pamiatku autora skladby si kompoziční šachisti uctili vypísaním medzinárodnej skladateľskej súťaže v skladaní ortodoxných trojťažiek na ľubovoľnú tému v roku jeho úmrtia, do ktorej vraj prišli len tri skladby, a preto bola zrušená.

Jeho dvojťažka [Šachový bulletin 1959: biely - Kh1 Dd3 Sd1 Sg7 Jc4 Jc5 (6), čierny - Kb4 Pb6 (2)] získala I. cenu v tematickom turnaji SÚV ČSTV 1959. Treba si v nej všimnúť zdanlivé hry (keby začínal čierny): 1. - b5 2.Ja6 mat, 1. - b:c5 2.Db3 mat a porovnať ich s matmi v riešení. Biely začne a dá mat 2. ťahom! Riešenie: 1.Ja5! tempo, 1. - b:a5, b5, b:c5, K:a5, K:c5 2.Ja6, Dc3, Jc6, Sc3, Sf8 mat. Vo všetkých siedmich (dvoch zdanlivých a piatich skutočných) variantoch sa uplatní blokujúca funkcia čierneho pešiaka.

Na ukážku z Bohumilových pomocných matov sme vybrali jeden, ktorý získal v Šachovom umení č. 12/1973 I. cenu, [biely: Kc1 Vd8 Sd3 Jd5 Pb5 (5), čierny: Kd4 Dh6 Vc8 Vf4 Sa8 Sc5 Pf2 (7)] s výzvou: Čierny začne a pomôže bielemu dať mat 2. ťahom! Skladba má tri riešenia: 1.Sb4+ Jc3+ 2.Kc5 Ja4 mat, 1.Vf3+ Jf4+ 2.Ke3 Jg2 mat, 1.Sb6+ Jc7+ 2.Kc5 Ja6 mat. Rozhodcovi súťaže sa iste veľmi páčila nielen elegantnosť konštrukcie pomocníka, ale aj niekoľkonásobné otváranie batérie čierneho S+V, V+D a tiež bieleho J+V.

Pri príležitosti nedožitých 80. narodenín Bohumila Idunka sme z jeho obľúbených trojťažiek vybrali jednu z anglického kompozičného časopisu, kde biely začne a dá mat najneskôr 3. ťahom. Riešiteľ začiatovník možno bude hrať v prvom ťahu 1.S:f5? s hrozbou 2.Db8+ Ve6 3.Se4 mat, keď by tiež videl, že po braní strelca 1. - V:f5 nasleduje 2.D:b8 mat. Nakoniec zbadá, že stačí dať vežou šach bielemu kráľovi a môže v hľadaní úvodníka pokračovať ďalej. Riešenie skladby na diagrame pošlite na e-adresu: casopis@leopoldov.sk alebo priamo na MsÚ v Leopoldove do 31. 7. 2020. Jeden vyžrebovaný riešiteľ bude finančne odmenený. Ako výherca za správne vyriešenie skladby č. 50 bol vyžrebovaný Blahoželáme!

Riešenie skladby č. 50 (Lačný): 1.Dd7! hrozí 2.Sd3+ K:f3 3.Se4+ K:e4 4.Ve2 mat, 1. - D:a3 2.V:d4+ e:d4 3.De6+ Se5, Je5 4.Jd2 mat, 1. - Db4 2.Jg5+ J:g5 3.Dh7+ Jf5, J:h7 4.D:f5, Sf3 mat. Dokonalý koncert bielych obetí, v ktorom tematické figúry (V, S, J) matujú presne z miesta, ktoré predtým biely uvoľnil.

Bohumil Idunk The Problemist 1973

Mat 3. ťahom (8 - 8)

(GK)

**Prilej olej
a poteš seba
aj prírodu;)**

MEROCO

Member of Envien Group

Zodpovedné narábanie s kuchynským odpadom patrí k udržateľnejšiemu spôsobu života.

...že odrezky z ovocia a zeleniny patria do kompostu, to už vieme..., ale čo napríklad s takým **použitým kuchynským olejom...**?

Veľa ľudí robí chybu, keď použitý kuchynský olej (z fritovania, vyprážania, ale aj z olejových nálevov) spláchne do odtoku či záchoda. Takto „zneškodnený“ kuchynský olej sa zachytáva v potrubnom systéme a keďže je nerozpustný, spôsobuje jeho upchatie, láka hľadavce a zvyšuje vám náklady na čistenie. Nesprávnym riešením je aj vylievanie oleja na pôdu, pretože sa poškodzuje pôdna flóra a znižuje sa jej priepustnosť. Okrem toho má takto „odstránený“ olej veľmi nepriaznivý vplyv na životné prostredie – 1 dcl oleja dokáže znečistiť až 1 000 litrov vody!

Prispieť k zdravšiemu životnému prostrediu je jednoduché a môžete tak spraviť priamo aj VY. Okrem dobrého pocitu, že prispievate k ochrane životného prostredia, si odnesiete od nás aj odmenu vo forme:

- **za 1 l použitého kuchynského oleja dostanete OCOT v pomere 1:1 (starý/nový)**
- **za 6 l použitého kuchynského oleja dostanete slnečnicový OLEJ v pomere 6:1 (starý/nový)**

Ideálne je postupne si zlievať olej do uzatvárateľnej plastovej fľaše. Recykláciou odovzdaného použitého kuchynského oleja sa v našej spoločnosti Meroco, a. s., vyprodukuje emisne úsporné biopalivo – bionafta.

Separovať použitý kuchynský olej môžete všetci. Doktorí to už robíte ☺, čo dokazujú aj výsledky z doterajších zberov pri zbernom dvore na Holubyho ulici v Leopoldove.

Doteraz organizované zbery použitého kuchynského oleja v Leopoldove a vyzbierané množstvá:

29. 05. 2020	1 139,75 l
27. 03. 2020	zrušený zber kvôli COVID 19
31. 01. 2020	173,75 l
rok 2019	1 714,9 l
rok 2018	970,75 l

Plánované zbery v čase od **15.00 do 17.00 h** pred zberným dvorom na Holubyho ulici v Leopoldove sa uskutočnia:

31. 07. 2020	29. 01. 2021
25. 09. 2020	26. 03. 2021
27. 11. 2020	28. 05. 2021

Použitý kuchynský olej môžete odovzdávať aj na vrátnici spoločnosti ENVIRAL každý pracovný deň od 7.00 do 16.30 h.

Informácia o zbere odpadu v zbernom dvore mesta

V súvislosti s úsilím o čo najlepšie separovanie odpadov si Mesto Leopoldov dovoľuje informovať občanov o pravidlách odovzdávania odpadu na zbernom dvore.

Na zbernom dvore **je možné** odovzdať tieto druhy odpadu: objemný odpad, drobný stavebný odpad, sklo, biologicky rozložiteľný odpad a šatstvo.

Na zbernom dvore **je zakázané** ukladať najmä materiály, ktoré je možné zneškodniť alebo uložiť inak (napr. uložením do kontajnerov na tetrapaky v meste, počas zberu nebezpečného odpadu a pod.): kuchynský bioodpad, papier, plasty, tetrapaky, nebezpečný odpad, elektroodpad, pneumatiky, polystyrén.

Pri odovzdávaní odpadu Vás žiadame o dodržanie týchto inštrukcií:

- na zbernom dvore je možné odovzdať len vytriedené zložky komunálnych odpadov
- je potrebné rešpektovať pokyny pracovníka zberného dvora
- zberný dvor slúži len pre fyzické osoby s trvalým pobytom v meste Leopoldov a pri odovzdaní odpadu do zberného dvora je potrebné preukázať sa občianskym preukazom
- veľkoobjemný odpad sa odovzdáva výlučne v demontovanom stave

Mesto Leopoldov Vás pozýva na

LEOPOLDOVSKÉ HODY 2020

PIATOK 31.7.2020

18:00 Hodový futbalový zápas Starí páni Červeník - Leopoldov (štadión)

18:00-19:00 Svätá omša (Kostol sv. Ignáca z Loyoly)

od 20:00 Hodová zábava MTK Leopoldov (Spolková záhrada)

SOBOTA 1.8.2020

08:30 Registrácia na hodový tenisový turnaj (tenisové ihriská)

14:30 Hodový fut. zápas dorast OFK Bučany - MTK Leopoldov

17:00 Hodový futbalový zápas muži MTK Leopoldov - TJ Družstevník Veľké Kostoľany (štadión)

18:00-19:00 Svätá omša (Kostol sv. Ignáca z Loyoly)

od 20:00 Hodová zábava MTK Leopoldov (Spolková záhrada)

NEDEĽA 2.8.2020

9:00 Hodové tenisové semifinále a finále (tenisové ihriská)

10:00-12:00 Slávnostná svätá omša (farská záhrada)

16:00 Klub slovenského folklóru s pásmom V tom mestečku na hodoch... (Spolková záhrada)

19:00 Ľudová muzika do tanca i na počúvanie spojená so školou tanca (Spolková záhrada)

Môžete sa tešiť na lunapark s detskými atrakciami.

Z dôvodu prijatých opatrení sa neuskutoční príležitostný trh ani program na námestí.

Bližšie informácie: www.leopoldov.sk,
0910 863 986. Zmena programu vyhradená.

ENVIRAL
Member of Envion Group

NABUDÚCE

...keď je práca koníčkom...

časopis obyvateľov Leopoldova

Ročník: 34. Vydáva: Mesto Leopoldov. Sídlo vydavateľa a adresa redakcie: Hlohovská cesta 2, 920 41 Leopoldov; IČO: 00312703. Redakčná rada: Juraj Hladký – predseda, Mária Kusá, Kristína Bajtalová, Martin Jurčo. Telefón: 033/734 22 07. Fax: 033/734 23 88, casopis@leopoldov.sk. Vychádza šesťkrát ročne. Inzercia v redakcii. Nepredajné. Náklad: 800 ks. Tlač: VM-print Leopoldov. Distribúcia: Rozširuje sieť domácich predajcov. Evidenčné číslo: EV 4016/10, ISSN 1339-4290. Vyšlo: júl 2020

...minulosť...

...prítomnosť...

...budúcnosť...

Foto: Marieta Pancheva, Juraj Hladký, Barbora Likavská